UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv, Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Summarium de prædicamentis, tium in g[e]nere, tum in specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95638

Visual Library

ſecundùm rationes diuerſas, & ſecundùm aliquam habitudinem; analoga tamen attributionis dicuntur ſecundùm habitudinem, qua vnum pendet ab alio, & ad illud ordinatur: analoga verò proportionalitatis dicuntur ſecundùm habitudinem, qua vnũ comparatur, & quodammodo aſſimilatur alteri. Siue analogũ attributionis eſt, quod de vno dicitur propter ſe, de aliis verò dicitur, quia ſunt aliquid illius. *Sanum* v.g. dicitur de medicina, eo quòd medicina cauſet hominis ſanitatem; de colore, quia eſt illius ſignum. Analoga verò proportionalitatis non dicuntur eo, quòd vnum ſit aliquid alterius, ſed eo quòd ſit ſicut eſt aliud. Punctum v.g. dicitur principium, non quia eſt aliquid patris, ſed quia eſt aliquid ad lineam, ſicut pater eſt ad filium; vnde attributio fit vnius termini ad alium; proportionalitas autem eſt inter proportionem vnius ad vnum, & proportionem alterius alterum.

Altera ſubdiuiſio analogorum.

Quartò denique, quia ratio illa communis eſſe poteſt intrinſeca omnibus analogatis, vel vni duntaxat intrinſeca; ideò analoga dicuntur alia eſſe attributionis intrinſecę, vt ens reſpectu ſubſtantiæ, & accidentis; vel attributionis extrinſecæ, vt ſanum, quia ſanitas intrinſeca eſt homini, medicinæ verò extrinſeca. Similiter quædam ſunt analoga proportionalitatis intrinſecæ, vt riſus homini eſt intrinſecus, prato metaphoricus.

SECTIO II.

Summarium de prædicamentis, tum in genere, tum in ſpecie.

QVæ fusè ac plenè in Metaphyſica, breuiter hîc, & in Epitome colligo, ne manca videatur Dialectica ſine categoriis, quarum ſola definitio, & diuiſio vtilis eſſe poteſt directioni primæ operationis mentis.

§. I.

Categoriæ in genere.

Definitio categoriæ.

DIco primò. Categoria eſt *ſeries eorum, quæ ſub aliquo ſupremo genere collocantur:* v.g. ſubſtantia eſt categoria, quatenus ſub ea ponuntur, *corpus, viuens, animal, homo.* Summum autem genus ſignificat *illud, quod ſupra ſe nihil habet vniuocum.*

Summi generis definitio.

Conditiones entis categorici.

Dico ſecundò. Id quod ponitur in recta linea categoriæ, debet neceſſariò eſſe, primò ens reale, ſecundò ens per ſe, vnius nimirum eſſentiæ, ideſt non compoſitum ex pluribus entibus completis, nec ex rebus diuerſorum prædicamentorum; tertiò completum, ideſt non ordinatum ad compoſitionem vllius entis per ſe, vel certè de eo prædicatur in quid, ideò differentiæ non ponuntur in prædicamento; quia prædicantur in quale quid: quartò vt ſit finitum eſſentialiter, quam ob cauſam Deus non eſt in categoria, quia ens eſſentialiter infinitum non poteſt habere differentiam extra genus: ergo non poteſt eſſe in prædicamento. Probo antecedens, quia in ente infinito eſſentialiter, vel genus, & differentia eſſentialiter ſunt infinita, & ſic neceſſariò ſe includunt inuicem; vel non ſunt infinita, & ſic non componunt ens infinitum, cùm ex duobus finitis non fiat niſi finitum. Secundò ens prædicamentale debet eſſe vniuocum, & concretum.

Numerus categoriarum.

Dico tertiò. Decem ſunt categoriæ.

Ratio eſt, quia tot ſunt modi vniuoci prædicandi de prima ſubſtantia; vel enim quæritur, *quid eſt*; & ſic eſt categoria *ſubſtantiæ:* vel quæritur, *quanta eſt*, vbi vides categoriam *quantitatis:* vel *qualis*; & eſt *qualitas:* vel *ad quid referatur*; & eſt *relatio*: quid *agat*, eſt *actio*: quid *recipiat*, eſt *paſſio*: quem occupet

locum, eſt *vbi:* quantum *duret*, eſt *quando*: quem ſtatum habeat in loco, eſt *ſitus*: quomodo *veſtita* ſit, vbi apparet prædicamentum *habere* Non. ſunt ergo tot prædicabilia, quot prædicamenta, quia numerus prædicabilium ſumitur ex modis prædicandi de inferioribus, quos dixi eſſe tantùm quinque; numerus categoriarum petitur ex modis prædicandi de prima ſubſtantia, qui ſunt decem.

Prima obiectio.

Obiicitur primò, pauciora videri eſſe prædicamenta, quàm decem; nam accidens completum non minùs conſtituere poteſt vnum prædicamentum, quàm ſubſtantia completa, ſi non minùs præſcindatur à differentiis contrahentibus, quàm præſcinditur ſubſtantia: ſed accidens completum non minùs præſcinditur, quàm ſubſtantia: ergo ſicut ſubſtantia eſt vnum prædicamentum, ſic & accidens. Probatur minor; nam ideò ſubſtantia completa præſcinditur à differentiis incompletis, quia ens completum contineri non poteſt in ente incompleto, quales ſunt differentiæ ſubſtantiæ: ſed differentiæ ipſius accidentis incompletæ ſunt: ergo accidens non minùs præſcindi poteſt perfectè à differentiis, quàm ſubſtantia.

Reſp. accidens completum non conſtituere vnicam categoriam, cùm tamen illam conſtituat ſubſtantia completa. Ratio diſparitatis eſt, quia ſubſtantia completa eſt vniuoca, cùm præſcindat à differentiis ſubſtantialibus, quæ cùm incompletæ ſint in ratione communi ſubſtantiæ, non poſſunt continere ſubſtantiam completam. Accidens autem completum vniuocum non eſt, quia includitur neceſſariò in differentiis contrahentibus, quæ licèt incompletæ ſint in ratione talis accidentis, completæ tamen ſunt in ratione communi accidentis, quæ adeò imperfecta eſt, vt deſcendere non poſſit ad inferiora quin deſcendat tota; ſicut ens etiam completum vnam non conſtituit categoriam, eo quod inferiora entis, quantumvis incompleta ſint in ratione talis entis, completa tamen ſemper ſunt in ratione communi entis; atque adeò communis illa ratio entis completi includitur ſemper in omnibus differentiis. Patet ergo diſcrimen accidentis cõpleti, & ſubſtantiæ completæ, quòd imperfectiſſima ſit communis ratio accidentis completi, quæ propterea integra ſemper deſcẽdat ad quælibet inferiora accidentalia; ratio autẽ ſubſtantiæ completæ perfectior ſit, poſſitque nõ integra deſcedere ad inferiora. Neque dici poteſt, duas tantùm eſſe poſſe categorias accidentium, ſpirituale videlicet, & corporeum; vel etiam abſolutum, & reſpectiuũ. Nego enim illa vniuocè conuenire, cùm ad diuerſa pertineant genera.

Secunda obiectio.

Obiicitur ſecundò, plura poſſe aſſignari prædicamenta quàm decem; quia plures aliæ poſſunt excogitari denominationes extrinſecæ, v.g. eſſe armatum, eſſe amatum, eſſe liberum, eſſe cauſidicum, habere exorem, eſſe Doctorem.

Reſp. nullam aliam excogitari poſſe denominationem extrinſecam, quæ rationem habeat formæ phyſicæ completæ, afficientis primam ſubſtantiam: homo v. g. non conſideratur vt forma armorum, veſtis, loci, amoris, &c. Habere vxorem, eſſe Regem, eſſe bonum, eſſe cauſidicum, eſſe Doctorem, formæ ſunt tantùm morales; agitur autẽ hîc de ſolis formis phyſicis. Eſſe liberum pertinet ad categoriam qualitatis, eſt enim habere potentiam indifferentẽ.

§. II.

Subſtantia, Quantitas, Qualitas.

Definitio ſubſtantiæ.

DIco primò. Subſtantia *eſt ens per ſe ſubſiſtens,* ſaltem *aptitudinaliter*; ideſt, ens quod exigit non eſſe in alio vel tanquam in ſubiecto, vel tan-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

quam in termino. Forma ſubſtantialis materialis verè ſubſtantia eſt, quia non eſt in alio tanquam in ſubiecto, ſed in alio tanquam pars faciens cum eo vnum. Subſtantia ſummum genus categoricum, eſt ſubſtantia finita & completa; vnde Deus tranſcendit omnem categoriam ex eo quod ratio ſubſtantiæ nonniſi analogica conueniat Deo & creaturis, cùm ens eſſentialiter infinitum includat in conceptu ſuo formali omnem perfectionem, atque adeò nulla diuina perfectio præſcindi poſſit à veritate. Sed hæc alibi.

Diuiſio in primam & ſecundam.

Dico ſecundò. Diuiſio ſubſtantiæ in primam & ſecundam ſubſtantiam, ideſt in ſubſtantiam ſingularem, & vniuerſalem, nō eſt diuiſio generis in duas ſpecies, ſed diuiſio ſubiecti in duo accidentia, ſicut cùm dicitur, *Hominum alij ſunt albi, alij nigri.*

Ratio eſt, quia dicere ſubſtantiam aliam eſſe primam, aliam ſecundam, eſt dicere aliam eſſe ſingularem, aliam vniuerſalem: ſed eſſe ſingularem aut vniuerſalem, accidentia ſunt ſubſtantiæ, cùm non ingrediantur conceptum eius formalem: ergo diuiſio ſubſtantiæ in primam, & ſecundam non eſt diuiſio generis in ſpecies, ſed diuiſio ſubiecti in accidentia, quorum vnum conuenit ſubſtantiæ independenter ab intellectu, alterum dependenter. Solet obiici, diuiſionem hanc eſſe non poſſe bonam, cùm in ea totum diuiſum, nempe ſubſtantia, ſit idem ac vnum membrum diuidens, nempe ſecunda ſubſtantia; ſi enim diuiditur, eſt aliquid commune; ſi eſt aliquid commune, eſt ſecunda ſubſtantia. Facilis reſponſio eſt, ſecundam ſubſtantiam eſſe aliquid commune quidditatiuè ac eſſentialiter: ſubſtantiam verò quæ diuiditur, eſſe ſubſtantiam communem accidentaliter, atque ita differre membrum diuidens à toto diuiſo.

Quantitas.

Dico tertiò. Quantitas eſt accidens extenſiuum localiter, & impenetrabiliter: tres ſunt illius ſpecies, linea, ſuperficies, corpus, quæ non ſe includunt formaliter, ſed ſolùm materialiter; & prout ſe includunt, non ſunt tota.

Qualitas.

Dico quartò. Qualitas eſt *accidens per ſe primò conſtitutum, vt intrinſecè ornet, perficiatque ſubſtantiam in ſuo eſſe, vel agendi virtute.* Quatuor ſunt tantùm illius ſpecies. Prima habitus & diſpoſitio, ſeu habitus inchoatus: ſecunda potentia & impotentia, ſeu debilis potentia: tertia paſſio & patibilis qualitas, ſeu permanens: quarta figura & forma. Quæ diuerſæ ſpecies eſſentialiter inter ſe differunt, membra verò eiuſdem ſpeciei differunt ſolùm accidentaliter.

§. III.

Relationis quidditas, realitas, diſtinctio, &c.

Definitio relationis.

Dico primò. Relatio prædicamentalis eſt accidens, *cuius totum eſſe eſt ad aliud ſe habere,* ideſt, cuius totus effectus formalis, quem habet in ſubiecto, eſt efficere vt reſpiciat aliud: ex quo ſoluitur vulgaris obiectio. Relatio habet tantùm eſſe *ad*, non habet eſſe *in*; atque ita non eſt accidens, quod neceſſariò dicit eſſe *in*. Reſpondeo enim, relationem habere reuerà eſſe in ſubiecto, cuius totum munus eſt referre ſubiectum ad aliud; hic enim, vt dixi, eſt ſenſus verborum definitionis.

Eius realitas.

Dico ſecundò, relationem categoricam eſſe verum ens reale, nec eſſe tantùm per intellectum. Ratio eſt, quia licèt nullus intellectus cogitet, paries albus eſt verè ſimilis parieti albo; & pater eſt reuerà pater filij, quem genuit. Idem de omnibus formalitatibus iudicium eſt, quæ ſunt entia verè realia, & præcedunt omnem operationem intel-

A lectus, à qua non dependent, quamuis antè operationem intellectus non ſint diſtinctæ ab entitatibus, quarum ſunt formalitates.

Obiectio.

Dices. Omne quod eſt ens reale, producitur per veram actionem realem: formalitates non producuntur, ſed tantùm reſultant, poſito v. g. termino extrinſeco: ergo relationes non ſunt reales ante operationem intellectus.

Reſp. diſtinguendo maiorem: omne quod eſt reale diſtinctum ab aliis realiter, fit per veram actionem, concedo; omne ens reale, quod non diſtinguitur ab aliis niſi connotatiuè, & ſecundùm id quod connotat in obliquo, fit per actionem diſtinctam, nego. Formalitas quælibet, & relatio propriè non fit, ſed reſultat ex illa entitate, quam B denominat.

Indiſtincta à fundamento.

Dico tertiò. Relatio categorica ſola ratione diſtinguitur à fundamento, non autem vllo modo realiter.

Ratio eſt, quia poſitâ in duobus parietibus albedine, & præſcindendo à quolibet alio, reuerà illi duo parietes ſunt ſimiles; *illa enim ſunt ſimilia, quorum vna eſt qualitas*: & duos parietes albos eſſe ſimiles, eſt vnum parietem eſſe album, ſicut alter eſt albus. Adde, quod relatio non habet cauſam productiuam diſtinctam à cauſa productiua fundamenti & termini, neque fit per actionem diſtinctam: ergo non habet entitatem diſtinctam.

Prima confirmatio.

Dices. Relatio ſeparatur realiter à fundamento, C quia paries manens albus, deſinit eſſe ſimilis alteri parieti, qui deſtruitur: ergo relatio diſtinguitur realiter à fundamento. Imò ſi relatio non eſt niſi entitas fundamenti, poſita entitate fundamenti, tota ponetur relatio; poſita enim forma in ſubiecto, ponitur tota denominatio, & totus effectus formalis, qui non eſt aliud, quàm forma in ſubiecto; & ſic pater eſt, & denominari poteſt pater puer vnius anni: nam quotieſcunque totum habet homo, quod eſt formaliter & intrinſecè neceſſarium ad aliquam denominationem, ibi eſt tota denominatio; puer autem habet totum, quod eſt formaliter & intrinſecè neceſſarium ad relationem paternitatis: ergo denominari poteſt pater. Et paries denominari poteſt ſimilis parieti, qui deſtructus D eſt; habet enim totam entitatem intrinſecam neceſſariam ad ſimilitudinem. Denique quoties accidit alicui ſubiecto noua denominatio, accidit etiam illi neceſſariò noua forma; ſed quando paries denominatur de nouo ſimilis, accedit ei noua denominatio: ergo accedit etiam ei noua forma. Hoc argumentum fusè propoſui, & ſolui loco ſæpiùs citato Metaphyſicæ, nunc breuiter.

Secunda confirmatio.

Rerum & obliquum relationis.

Reſp. illa omnia ſolui vnica diſtinctione: relatio ſeparatur realiter à ſuo fundamento, ſecundùm id quod intrinſecè ac in recto dicit relatio, negatur; ſecundum id quod relatio in obliquo & extrinſecè connotat, concedo: relatio enim eſt entitas fundamenti non ſolitariè ſumpta, ſed prout connotans terminum in obliquo. Rectum videlicet E relationis, ſiue id quod dici poteſt relatio, eſt ſolum fundamentum; terminus autem eſt obliquum. Paries manens albus deſinit eſſe ſimilis alteri parieti, qui deſtruitur, ſecundùm id quod ſimilitudo dicit in obliquo, non ſecundùm id quod ſimilitudo dicit in recto. Non ſequitur ergo quod relatio diſtinguatur à fundamento, quia illa non diſtinguuntur realiter, quæ ſeparantur ſecundùm id quod dicunt ſolùm in obliquo.

Similiter poſita forma in ſubiecto, tum ſecundùm id quod illa dicit in recto, tum ſecundùm ea quæ connotat in obliquo, ponitur tota denominatio,

tio, & totus effectus formalis: ſed neutrum ponitur quando forma ponitur in ſubiecto ſecundùm ea tantùm, quæ dicit in recto; debet enim adeſſe tum rectum, tum obliquum. Puer igitur vnius anni denominari non poteſt pater, etiamſi habeat totum id quod paternitas dicit in recto; & paries dici non poteſt ſimilis parieti non exiſtenti, ob eandem cauſam.

Denique verum eſt, quod quoties accedit alicui ſubiecto noua denominatio, debet illi etiam accedere noua forma, vel ſecundùm id quod dicit in recto, vel ſecundùm id quod dicit in obliquo; ideò quando paries priùs albus denominatur de nouo ſimilis parieti recèns dealbato, accedit ei ſimilitudo ſecundùm id quod illa dicit in obliquo.

Multa hîc ſuperſunt de fundamento relationis, de termino illius, de ratione fundandi, de relationibus tranſcendentalibus, de relatione ſecundùm dici, & relatione rationis; ſed illa facilè peti poſſunt ex Metaphyſica, vbi etiam non omiſſæ ſunt ſex vltimæ categoriæ.

SECTIO III.

De Poſtprædicamentis.

SIc vocantur à Philoſopho quinque prædicamentorum veluti proprietates & conſectaria, inter quæ primum locum tenent Oppoſita, quibus alia quatuor idem ſubnectit Philoſophus, Prius, Simul, Motus, & Habere.

§. I.

Oppoſitorum definitio, & variæ ſpecies.

Definitio oppoſitorum.

DIco primò. Illa dicuntur oppoſita, *quæ incompoſſibilia ſunt in eodem ſubiecto, eo quod peculiari ratione inter ſe pugnent.* Oppoſitio autem eſt peculiaris repugnantia duorum, quæ incompoſſibilia ſunt in eodem ſubiecto.

Ratio eſt, quia duo requiruntur, vt aliqua duo ſint inter ſe oppoſita, & non tantùm diſparata. Primò incompoſſibilitas eorum in eodem ſubiecto; quæ tamen ſi ſola fuerit, diſparata illa erunt, non oppoſita; homo enim & lapis in eodem eſſe nequeunt, & tamen oppoſita non ſunt, quia non magis pugnant inter ſe, quàm lapis & cœlum. Secundò igitur requiritur vt oppoſita peculiari ratione inter ſe pugnent, ita vt cum nulla re ſimilem repugnantiam habeant; ſic enim calor v. g. & frigus oppoſita ſunt, non ſolùm quia expellunt ſe ab eodem ſubiecto, ſed ita etiam inter ſe pugnant, vt cum alio nullo habeant ſimilem repugnantiam.

Ex quo colliges, oppoſitionem non ſuperaddere aliud ſubiecto, niſi relationem vel *realem*, ſi extrema ſint poſitiua; vel *rationis*, ſi alterum extremum fuerit negatio; ens enim referri non poteſt realiter ad non ens.

Variæ ſpecies.

Dico ſecundò. Genera oppoſitorum nec plura ſunt, nec pauciora, quàm quatuor, Relatiua, Contraria, Priuatiua, Contradictoria.

Ratio eſt, quia quæcunque pugnant inter ſe, vel ſunt ambo poſitiua, vel vnum poſitiuum, alterum negatiuum; vel ambo ſunt negatiua. De vltimis iſtis non agitur, quia oppoſitio ſumitur in ordine ad categorias. Si ambo poſitiua ſunt, vel vtrumque abſolutum eſt, & ſic ſunt contraria; vel vtrumque reſpectiuum, & oppoſitio eſt relatiua, vt pater & filius. Si alterum extremum ſit negatiuum, vel illa negatio dicit aptitudinem in ſubiecto, & erit oppo-

A ſitio priuatiua, vel non dicit illam aptitudinem, & eſt oppoſitio contradictoria.

Obiectio.

Dices. Oppoſitio in genere relatio eſt: ergo relatio non eſt ſpecies oppoſitionis; membrum enim diuidens non eſt totum diuiſum.

Reſp. negando conſequentiam, quia licèt oppoſitio relatio ſit, non eſt tamen oppoſitio relatiua, quia oppoſitio relatiua illa eſt, cuius membra ex ſpeciali ratione ſunt ad aliud, non tantùm ex generali ratione. Hoc autem non habet omnis oppoſitio, v.g. filius dicitur eſſe patris filius; frigus autem non dicitur caloris frigus.

Oppoſita priuatiuè.

Dico tertiò, priuatiuè oppoſita illa eſſe, *quorum vnum extremum eſt forma poſitiua, alterum eſt eius negatio in ſubiecto apto ad illam formam*: v.g. viſus &
B cæcitas priuatiuè opponuntur, quia viſus forma eſt poſitiua, cæcitas eius carentia in homine apto ad habendum viſum.

Oppoſita contradictoriè.

Dico quartò, contradictoria illa dici, *quorum vnum extremum eſt poſitiuum, alterum eius eſt negatio ſecundùm idem, inter quæ nihil in re poteſt eſſe medium*: v.g. album & non album, ens & non ens; quia non ens priuatio non eſt, ſed eſt pura negatio entis, nullam connotans in ſubiecto aptitudinem ad ens. Dixi *vtrumque* eſſe debere *ſecundùm idem*; ſi enim ſint in ordine ad diuerſa, non eſt vlla contradictio, nam v. g. Petrus poteſt eſſe ſapiens ſecundùm ſuum iudicium, non ſecundùm iudicium aliorum. Contradictio verò erit, ſi dicatur ſapiens, & non ſapiens ſecundùm ſuum iudicium. Dixi ſecun-
C dò, quod inter contradictoria *nihil eſt medium in ipſa re*; hoc enim primum eſt omnium, & certiſſimum principium, de quo dicetur in Metaphyſica; De quolibet verum eſt dicere *eſt*, vel, *non eſt*. Quod tamen cum addito illo, *in ipſa re*, debet neceſſariò intelligi. Poteſt enim aliquid conſiderari, vel ſecundùm rem ipſam, ſcilicet prout eſt à parte rei; vel ſecundùm præciſionem intellectus. Si ſecundùm rem intelligatur, certum eſt, de quolibet poſſe aliquid affirmari, aut negari; quodlibet enim à parte rei vel eſt album, vel non eſt album; & ſic inter contradicentia non eſt à parte rei vllum medium. Si autem conſideretur ſecundùm præciſionem intellectus certum eſt eſſe medium inter extrema con-
D tradictoria, ideſt, non poſſe de quolibet ſecundùm abſtractionem mentis conſiderato affirmari *eſt*, aut *non eſt*; quia ſcilicet abſtractio non ſeparat realiter vnum ab alio, ſed vnum duntaxat conſiderat, & non conſiderat aliud. Quid igitur obſtat, quin conſiderare poſſim aliquid ſecundùm ſe, non conſiderato eo quod illi conuenit? v.g. ens à parte rei, vel eſt creatum, vel increatum; ſed ſecundùm ſe, ſiue in ſtatu abſtractionis conſideratum, nec eſt creatum, nec increatum; ſi enim eſſet creatum ſecundùm ſe, vbicumque inueniretur ens, illud eſſet creatum. Similiter animal ſecundùm ſe nec eſt rationale, nec irrationale, licèt à parte rei ſit vel rationale, vel irrationale. Itaque dari poſſe medium inter contradi-
E ctoria conſiderata, non eſt aliud niſi, quod aliquid conſiderari poteſt ſecundùm ſe, præſcindendo ab eo quod aliquid illi conueniat, aut non conueniat.

Contraria.

Dico quintò. Contraria illa ſunt, *quæ ſub eodem genere plurimùm diſtant*, & ab eodem ſubiecto ſe expellunt. Ita Philoſophus 10. *Metaph. c.* 16. Debent ergo contraria eſſe ſub eodem genere, alioqui non poterunt eſſe ſucceſſiuè in eodem ſubiecto: debent ſub eodem genere plurimùm diſtare, alioqui non ſe mutuò expellent: debent per veram actionem ab eodem ſubiecto ſe mutuò expellere. Vide Suarem *diſp.* 45.

De relatiuè oppoſitis non habeo quod addam iis, quæ dixi ſectione ſuperiori de relatione.